

Sèrie 0.

La prova consta de quatre exercicis:

1. Exercici de traducció (llengua llatina i els seus textos).
2. Exercici de morfosintaxi i etimologia (llengua llatina i els seus textos).
3. Exercici de cultura llatina i el seu llegat (opció A o B).
4. Exercici d'exposició d'un tema de cultura llatina i el seu llegat.

1. Exercici de traducció

[4 punts]

Feu la versió del text següent:

Un cop Cèsar arriba a Britània, fa desembarcar les tropes i ho disposa tot per anar a l'encontre de l'enemic

Caesar, exposito exercitu et loco castris idoneo capto, ubi ex captiuis hostium locum cognouit, cohortes decem ad mare reliquit et equites trecentos, ut praesidio nauibus essent; praesidio Q. Atrium praefecit et ipse ad hostes contendit.

Juli CÈSAR. *Guerra de les Gàl·lies*, V, 9, 1

Lèxic subratllat (per ordre alfabètic):

castra, -orum (n. pl.): campament.

expono, exposui, expositum (3a, tr.): (naut.) desembarcar, fer baixar [d'una nau]

idoneus, -a, -um: apte, apropiat per a (amb dat.).

locus, -i (m.): lloc, indret; (mil.) posició.

praeficio, praefeci, praefectum (3a, tr.): posar al capdavant de (amb ac. de persona i dat. de cosa).

praesidium, -i (n.): protecció, (mil.) guarnició, destacament; *praesidio esse*, servir de protecció a (amb dat.).

Q. Atrius, -i (m.): Quint Atri (oficial romà).

relinquo, reliqui, relictum (3a, tr.): deixar.

ubi (conj.): quan.

La versió correcta del text pot adoptar formes distintes; es dona la següent com a pauta orientativa:

«Cèsar, un cop desembarcat l'exèrcit i triat un lloc apropiat per al campament, quan pels presoners va assabentar-se de la posició dels enemics, deixà deu cohorts i tres-cents genets prop del mar perquè servissin de protecció a les naus; al capdavant de la guarnició va posar Quint Atri i ell, per la seva banda, es dirigí cap als enemics.»

El criteri principal que s'aplica en la valoració de l'exercici és que l'estudiant hagi reflectit amb coherència i cohesió el sentit general del text i el de cadascuna de les frases.

No s'atorga cap puntuació pel sol fet d'haver traduït només un o dos mots de forma aïllada i descontextualitzada.

Una traducció literal en excés no comporta penalització. Tampoc no és penalitzada una traducció correcta encara que no respongui a la literalitat estricta.

Es té en compte la correcció gramatical, lèxica i ortogràfica de la traducció.

2. Exercici de morfosintaxi i etimologia

[2 punts]

L'exercici consta de dos apartats. Contesteu les qüestions plantejades en cadascun d'ells.

2.1. Morfosintaxi [1 punt]

- a) Digueu com s'anomena la construcció formada per *exposito exercitu*; expliqueu els elements que la constitueixen i la relació sintàctica existent entre ells.

La construcció formada per *exposito exercitu* és un ablatiu absolut.

Està constituïda pel substantiu en ablatiu *exercitu* que concorda amb el participi *exposito*, també en ablatiu.

El participi *exposito* és el predicat verbal de la construcció i el substantiu *exercitu* li fa de subjecte

- b) Indiqueu el subjecte i el complement directe del verb *reliquit*.

El substantiu *Caesar* és el subjecte del verb *reliquit*.

Els sintagmes *cohortes decem* i *equites trecentos* fan de complement directe del verb *reliquit*.

2.2. Etimologia [1 punt]

- a) Esmenteu dos cultismes, derivats o compostos, relacionats etimològicament amb cadascun dels següents mots llatins del text:

– *locus*, -i: local, localisme, localitat, localitzar, locomoció, etc.

– *capio*, *capere*, *cepi*, *captum*: capciós -a, capturar, captura, captiu -va, captaire, etc.

El ventall de respostes és ampli; se'n dona la mostra que s'ofereix a l'Annex 1 del document «Orientacions per a l'examen de Llengua i cultura llatines». Com a criteri general s'aplica la pertinència de l'ètim llatí a una família lèxica.

- b) Digueu amb quin mot llatí del text estan relacionades etimològicament les paraules:

– decenni: *decem*

– incògnita: *cognouit*

3. Exercici de cultura llatina i el seu llegat (opció A o B)

[2 punts]

L'exercici ofereix dues opcions. Trieu UNA de les dues opcions (A o B) i resoleu-la.

OPCIÓ A

[Cada resposta correcta val 0,5 punts; les respostes errònies no seran penalitzades]

Escriviu en els espais en blanc el llatí que considereu més adient per a completar cadascuna de les frases següents. Tingueu en compte que l'heu de triar de la llista que trobareu a continuació de les frases i que no en podeu repetir cap.

3.1. El portaveu del govern, en la roda de premsa, va explicar _____ totes les mesures aprovades pel consell de ministres.

3.2. Al meu pare li encanta anar a buscar bolets; troba que omplir-ne el cistell és el _____ de la felicitat.

3.3. El premi *Caméra d'Or* és un guardó del Festival de Canes a la millor _____ presentada en una de les seves seccions.

3.4. La narrativa de Faner és molt _____, és un cas especial dins la narrativa catalana contemporània.

Llatínismes: *ínterim, sui generis, maremàgnum, rictus, coitus interruptus, ídem, placebo, ad kalendas Graecas, súmmum, vox populi, beatus ille, in fraganti, opera prima, lapsus, in extenso, referèndum.*

Les respostes correctes són les següents:

3.1. *in extenso*

3.3. *opera prima*

3.2. *súmmum*

3.4. *sui generis*

OPCIÓ B

[Cada resposta correcta val 0,5 punts; per cada resposta incorrecta es descomptaran 0,16 punts i per les qüestions no contestades no hi haurà cap descompte]

Encercleu la lletra que correspon a l'opció correcta en cada cas.

3.1. En una epopeia

- a) només es narren fets verídics.
- b) es ridiculitzen els vicis de la societat contemporània.
- c) es relaten gestes heroïques.
- d) predomina l'expressió dels sentiments i les emocions de l'individu.

3.2. Terenci va escriure

- a) poesia elegíaca.
- b) discursos polítics.
- c) prosa historiogràfica.
- d) comèdies.

3.3. El poeta Horaci va formar part del cercle artístic

- a) dels *poetae novi*.
- b) de Mecenas.
- c) de Messala Corví.
- d) dels Escipions.

3.4. La part de la retòrica que s'ocupa de la tria dels mots per exposar les idees amb l'ornament i les figures estilístiques apropiades s'anomena

- a) *inuentio*.
- b) *elocutio*.
- c) *actio*.
- d) *memoria*.

Les respostes correctes són les següents:

- 3.1.** c) es relaten gestes heroïques.   **3.3.** b) de Mecenas.
3.2. d) comèdies.   **3.4.** b) *elocutio*.

4. Exercici d'exposició d'un tema de cultura llatina i el seu llegat

[2 punts]

La Paeria de Lleida demana ajudes per a les termes romanes de Remolins

La Paeria té la intenció d'iniciar durant aquest mandat la recuperació i museïtzació com a centre d'interpretació de les antigues termes romanes de Cardenal Remolins, com a part d'un futur Museu d'Història de la Ciutat, a l'antiga farinera La Meta. Fa dues dècades que el solar de Remolins on es troben aquests vestigis d'època romana està tancat i abandonat, i la seua restauració és una reiterada reivindicació dels comerciants de la zona.

Per poder dur a terme la rehabilitació d'aquest patrimoni històric, l'Ajuntament ha sol·licitat una ajuda dins de la línia del 2 % cultural que impulsa el Govern central.

Fragment extret del diari *Segre* [en línia] (28 desembre 2023)

Llegiu detingudament la notícia precedent, que fa referència a un monument emblemàtic de la Lleida romana, del qual encara es conserven força vestigis. Elaboreu un text de quinze línies com a mínim (unes cent cinquanta paraules) sobre la conveniència de conservar el patrimoni cultural d'època romana. El text ha de contenir la següent informació:

- El nom llatí de la ciutat i la cronologia de la seva fundació.
- El nom del poble iber que ocupava abans la zona i el nom del nucli habitat anterior a la fundació romana.
- El paper històric transcendental de la ciutat a la Hispània del segle I aC.
  - El principal conflicte bèl·lic que hi tingué lloc.
  - El nom del famós líder romà que va participar en aquest conflicte i va relatar els fets en una obra, i el títol d'aquesta obra.
- L'estructura urbanística de la ciutat en relació amb les característiques topogràfiques del seu emplaçament.
- Tenint en compte la notícia del diari *Segre*, les principals restes romanes conservades en la Lleida actual.
- La vostra opinió argumentada sobre la preservació del patrimoni històric i cultural d'època romana i sobre el paper que hi han de tenir les institucions governamentals.

El redactat següent és un simple model orientatiu, sense l'opinió personal argumentada que es demana en la darrera qüestió.

Es penalitzarà la manca de correcció gramatical i ortogràfica, i es valorarà la coherència, la cohesió i l'adequació de l'escrit.

Els romans donaren el nom d'*Ilerda* a l'actual Lleida. La inscripció del bronze d'Ascoli, de l'any 89 aC, conté el registre més antic de la denominació llatina *Ilerdenses*.

Els orígens de la ciutat de Lleida, tanmateix, es remunten a l'època ibèrica, ja que s'identifica amb la *Ilirta* que apareix com a capital de la tribu ibera dels ilergets en monedes ibèriques trobades al turó de la Seu Vella.

Tot i que les restes romanes més antigues són de finals del segle II aC, la ciutat va ser fundada, probablement, a l'inici del segle I aC. August li atorgà el títol de *municipium* i va ser monumentalitzada.

Era un enclavament especialment estratègic, situat en un encreuament de camins, i constituïa un lloc de pas i connexió entre la costa i l'interior de la península. Tenia el riu Sícoris com una important via de comunicació i des del Turó de la Seu Vella es dominava tota la plana del Segrià. Ilerda va ser escenari de diversos esdeveniments importants de la història politico-militar de l'Imperi romà, especialment el segle I aC. Primerament, durant la guerra sertoriana, l'any 70 aC, i després, l'any 49 aC, en el context de la guerra civil entre Cèsar i Pompeu. Llavors Ilerda fou escollida pels lloctinents de Pompeu, Afrani i Petreu, com a base d'operacions per a la seva defensa d'Hispània i escenari de la famosa batalla d'Ilerda.

El polític i general que relata la batalla d'Ilerda és Juli Cèsar; tot i que ho fa en tercera persona, va participar directament en els fets que reporta, comandant les tropes del bàndol cesarià contra les del bàndol pompeïà, que tenien al capdavant els lloctinents Petreu i Afrani. Els partidaris de Pompeu van acabar rendint-se a Cèsar, victòria que esdevingué decisiva per al resultat final de la guerra, favorable a Cèsar.

Cèsar explica aquests fets en la seva obra *De bello ciuili*, que pertany al gènere literari dels comentaris historiogràfics, una mena d'informes de campanya, carregats de propaganda política. L'estructura urbanística d'Ilerda no segueix l'habitual d'una ciutat romana perquè va haver d'adaptar-se a les peculiaritats del relleu: encaixada entre el Turó de la Seu Vella i els rius Segre i Noguera, la cruïlla del *cardo* i del *decumanus* estava desplaçada a l'extrem est de la ciutat. Ilerda era una construcció *ex novo*, és a dir, una ciutat de nova planta, d'una mida relativament gran (23 hectàrees), amb muralles que l'envoltaven.

El fòrum de la ciutat no estava situat a la cruïlla del *cardo* i el *decumanus*, sinó a l'altre extrem, a l'oest, a l'actual plaça Sant Joan. Sobre el riu Sícoris hi havia un pont i a l'extrem est de la ciutat, una important necròpolis.

D'època romana es conserven restes diverses, de les quals destaca un petit tram de la muralla, elements constructius del fòrum, algun tram del *cardo*, diverses *domus* urbanes, algunes *villae rusticae* extramurs i, sobretot, molts elements d'unes grans termes públiques construïdes al segle II dC, ubicades a l'actual carrer Cardenal Remolins, pendents de museïtzació, segons consta a la notícia del diari *Segre* del 28 de desembre de 2023.